

Sygn. akt V CSK 372/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz (przewodniczący)

SSN Jan Górowski

SSN Dariusz Zawistowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa N. J.

przeciwko B. spółce komandytowej

w W.

z udziałem interwenienta ubocznego H. Towarzystwa Ubezpieczeń S.A. o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 14 czerwca 2013 r.,

skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 19 marca 2012 r.,

oddala skargę kasacyjną i zasądza od powoda na rzecz interwenienta ubocznego H. Towarzystwa Ubezpieczeń kwotę 3600 zł (trzy tysiące sześćset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powód N. J. wniósł o zasądzenie od pozwanej B. kwoty 3 409 905 zł z ustawowymi odsetkami od wskazanych w pozwie kwot oraz kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że w wyniku niewłaściwego prowadzenia sprawy przez komplementariusza pozwanej Spółki powód uległ w sporze z Wojewódzkim Szpitalem Specjalistycznym w L., w wyniku czego poniósł szkodę nie niższą niż 3 037 321,71 złotych.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 21 lipca 2009 r. Sąd Okręgowy w K. uwzględnił żądanie pozwu. Od nakazu strona pozwana złożyła sprzeciw. Podniosła, że reprezentujący powoda radca prawny T. S. nie popełnił przewinienia dyscyplinarnego. Jego działania nie stanowiły także niewykonania, bądź też nienależytego wykonania zobowiązania wynikającego z umowy zlecenia. Ponadto pozwana podniosła zarzut przedawnienia.

Postanowieniem z dnia 25 sierpnia 2009 r. Sąd Okręgowy w K., na wniosek strony pozwanej, zawiadomił o toczącym się postępowaniu H. Towarzystwo Ubezpieczeń Spółkę Akcyjną, która zgłosiła interwencję uboczną po stronie pozwanej. Interwenient podniósł, że pełnomocnik powoda T. S. zachował należyłą staranność przy wykonywaniu swoich obowiązków.

Wyrokiem z dnia 1 września 2011 r., Sąd Okręgowy w K. oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 21 lutego 2003 r. powód nabył 100% udziałów (tj. 825 udziałów) w Towarzystwie Powierniczo - Konsultingowym „P.” sp. z o.o. Umową przelewu wierzytelności z dnia 15 października 2003 r. Towarzystwo Finansowe Banku Ochrony Środowiska sp. z o.o. dokonało przeniesienia wierzytelności przysługującej mu wobec Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w L. w kwocie 1 146 878,69 zł z ustawowymi odsetkami w wysokości 23% w skali roku na Towarzystwo Powierniczo-Konsultingowe „P.” Spółka z o.o. Umową cesji z dnia 17 października 2003 r. Towarzystwo Powierniczo-Konsultingowe „P.” Spółka z o.o. przeniosło powyższą wierzytelność na powoda N. J.

Powód w sprawie toczącej się przed Sądem Okręgowym w K. o sygn. akt: I C .../04 domagał się zasądzenia od Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w

L. nabytej wierzytelności w wysokości 1 851 334,73 zł wraz z odsetkami w wysokości 23% rocznie od dnia złożenia pozwu do dnia zapłaty.

Nakazem zapłaty z dnia 27 stycznia 2004 r. wydanym w sprawie I C .../04 Sąd Okręgowy nakazał Wojewódzkiemu Szpitalowi Specjalistycznemu w L., aby zapłacił powodowi żadaną kwotę z odsetkami umownymi. Pozwany Szpital w dniu 12 lutego 2004 r. wniósł sprzeciw od powyższego nakazu zapłaty, zarzucając m.in. brak biernej legitymacji procesowej. Dnia 1 września 2004 r. powód złożył wniosek o wezwanie do udziału w sprawie po stronie pozwanej Województwa [...], jako organu założycielskiego zlikwidowanych szpitali. Postanowieniem z dnia 20 października 2004 r., Sąd Okręgowy wezwał Województwo [...] do udziału w sprawie w charakterze pozwanego.

W związku z powyższym po stronie pozwanej występowały w sprawie dwa podmioty: Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w L. oraz Województwo [...]. W toku procesu wezwane do udziału w sprawie Województwo wywodziło, że nie odpowiada za zobowiązania wyżej wymienionych szpitali. Wyrokiem z dnia 7 lipca 2005 r. Sąd Okręgowy zasądził od Województwa [...] na rzecz powoda kwotę 1 851 334,73 zł z umownymi odsetkami w wysokości 23% w skali roku od dnia 20 stycznia 2005 roku, kwotę 94 166,63 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz kwotę 7 215,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, oddalając powództwo wobec Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w L.

Województwo wniosło apelację od tego wyroku. Pismem z dnia 7 października 2005 r. T. S. wypowiedział pełnomocnictwo, podając jako przyczynę wystąpienie z pozwanej spółki. Z dniem 12 stycznia 2006 r. do sprawy wstąpili w charakterze pełnomocników powoda radcy prawni P. J. i K. S.

W wyniku wniesionej przez Województwo apelacji, wyrokiem z dnia 2 marca 2006 r., Sąd Apelacyjny w [...] zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo w stosunku do Województwa [...].

Powód złożył przeciwko radcy prawnemu T. S. zawiadomienie o popełnieniu przez niego przewinienia dyscyplinarnego, które umorzono postanowieniem z dnia 13 lutego 2007 r. Postanowieniem Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych w K. z dnia 25 czerwca 2007 r. utrzymano w mocy postanowienie Rzecznika Dyscyplinarnego z dnia 13 lutego 2007 r. Od powyższego

postanowienia powód złożył odwołanie do Wyższego Sądu Dyscyplinarnego w W., które zostało pozostawione bez rozpoznania postanowieniem z dnia 11 lipca 2008 r. Od powyższego rozstrzygnięcia powód złożył zażalenie. Postanowieniem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Krajowej Izby Radców Prawnych w W. z dnia 3 lutego 2009 roku - utrzymano w mocy zaskarżone postanowienie.

Sąd pierwszej instancji ustalił nadto, iż odpis wyroku z dnia 7 lipca 2005 r. z uzasadnieniem Sądu Okręgowego w K. został doręczony pozwanej w dniu 15 lipca 2005 roku. Tego samego dnia radca prawny T. S. przeprowadził rozmowę telefoniczną z T. J., której przedmiotem było omówienie zapadłego orzeczenia. W trakcie rozmowy telefonicznej T. J. stwierdził, że wyrok jest dla powoda w pełni satysfakcjonujący, a tym samym nie zlecił on wniesienia apelacji. W dniu 20 lipca 2005 r., wyrok z dnia 7 lipca 2005 r., został doręczony powodowi telefaksem na numer spółki Towarzystwo Powierniczo - Konsultingowe „P.” sp. z o.o., w której powód był jedynym wspólnikiem zaś T. J. jedynym członkiem zarządu. Tego samego dnia w sali konferencyjnej siedziby pozwanej odbyło się spotkanie T. S. z T. J., którego przedmiotem było między innymi omówienie wyroku. Ojciec powoda – T. J. powziął jedynie wątpliwości odnośnie naliczenia odsetek od Województwa [...]. Pojawił się problem czy złożyć apelację od wyroku w tym zakresie oraz problem, kto faktycznie jest w sprawie prawidłowo pozwany. Wówczas T. J. powiedział, że gdyby chciał prowadzić sprawę przeciwko szpitalowi wstąpiłby do ugody restrukturyzacyjnej. Sam powód N. J. nie utrzymywał żadnych kontaktów z pełnomocnikiem. Powód udzielił pełnomocnictwa do prowadzenia sprawy swojemu ojcu T. J.

Pismem z dnia 4 lipca 2007 r. powód bezskutecznie wezwał stronę pozwaną do próby ugodowej.

W ocenie Sądu pierwszej instancji za bezzasadny uznać należało zarzut przedawnienia roszczenia, albowiem na skutek złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej doszło do przerwania biegu terminu przedawnienia. Zdaniem Sądu nie był trafny zarzut pozwanej, że umowa o zastępstwo prawne łącząca strony dotyczyła wyłącznie zastępstwa prawnego przed sądem I instancji.

W ocenie Sądu pierwszej instancji z przebiegu postępowania i pism składanych w toku postępowania wynika jednoznacznie, że pełnomocnik powoda

był świadomy wątpliwości związanych z oceną legitymacji biernej pozwanych. W toku postępowania Województwo [...] wskazywało na rozbieżności w tym zakresie, podnosząc że złożona została skarga kasacyjna, jak też pytanie prawne do Sądu Najwyższego w sprawach o takim samym stanie faktycznym i prawnym. Wiedza o rozbieżnościach w orzecznictwie nie mogła stanowić uzasadnienia do odstąpienia od wniesienia apelacji, a wręcz przeciwnie, nakładała obowiązek jej złożenia. Mając to na uwadze Sąd pierwszej instancji uznał, że T. S. nie dochował należytej staranności podczas prowadzenia sprawy powoda. W sytuacji, kiedy apelacja wniesiona została przez stronę przeciwną i w kontekście rozbieżności istniejących w orzecznictwie T. S. winien był nakłonić powoda do wystąpienia z apelacją, a w przeciwnym razie zgodnie z art. 29 zasad etyki radcy prawnego uzyskać od powoda na piśmie rezygnację z wniesienia apelacji.

Przyczyną oddalenia powództwa było to, że w ocenie Sądu pierwszej instancji umowa przelewu wierzytelności z dnia 17 października 2003 r. była bezwzględnie nieważna, gdyż nie została zawarta w formie z podpisami notarialnie poświadczonymi. Zarzut ten był podnoszony przez pozwanych w sprawie I C .../04. Pomimo zatem wykazania nieprawidłowości w prowadzeniu sprawy przez radcę prawnego T. S., polegającej na nie złożeniu apelacji od wyroku z dnia 15 lipca 2011 roku, za które ten ostatni ponosi odpowiedzialność, nie dowiedziono w niniejszym procesie, iż wynik sprawy, w której strona pozwana reprezentowała powoda byłby inny, gdyby taka nieprawidłowość nie wystąpiła. Od wyroku Sądu Okręgowego apelację złożył powód, wnosząc o jego zmianę przez uwzględnienie powództwa w całości i o zasądzenie kosztów procesu za I i II instancję. Wyrokiem z dnia 19 marca 2012 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację i orzekł o kosztach postępowania. Wskazał, że Sąd pierwszej instancji ustalił prawidłowo stan faktyczny na podstawie dowodów z akt i dokumentów. Podzielił ponadto ustalenia Sądu pierwszej instancji odnośnie konsultacji radcy prawnego z ojcem powoda w kwestii oceny wyroku i wniesienia ewentualnej apelacji. Za słuszną uznał odmowę dania wiary zeznaniom powoda oraz T. J., w których twierdzili, iż dopiero po rozmowie z prof. A. **T. ojciec powoda pojechał do r.pr. T. S., aby zapytać go, dlaczego nie wniósł apelacji od wyroku. Powód w ogóle nie miał styczności ze swoim pełnomocnikiem, wszelkie czynności za niego wykonywał ojciec.** Natomiast zeznania T. J. nie

znalazły potwierdzenia w pozostałym materiale dowodowym, a w szczególności przeczą im zeznania świadka A. O. oraz telefaks wysłany przez pozwaną w dniu 20 lipca 2005 r. Słusznie Sąd dał zaś wiarę zeznaniom świadka A. O. odnośnie poinformowania T. J. o treści wyroku.

Zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. poprzez błędną ocenę dowodów w postaci zeznań T. J. i uznania ich za niewiarygodne w części w jakiej odnosiły się do przebiegu rozmów po wydaniu wyroku w sprawie I C .../04 uznał zatem za niezasadny. Za nieuprawniony uznał także zarzut sprzeczności ustaleń faktycznych ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym poprzez ustalenie, że w toku postępowania w sprawie I C .../04 pozwany podnosił zarzut nieważności umowy z dnia 17 października 2003 roku, w oparciu o przepis art. 173 k.s.h. Zarzut ów podnoszony był w piśmie procesowym pozwanego Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w L. Ponadto interwenient uboczny zarzucił również, że powód nie nabył skutecznie wierzytelności od TP-K „P.” Sp. z o.o., gdyż umowa cesji z 17 października 2003 r. jest bezwzględnie nieważna, albowiem nie została zawarta w formie pisemnej z podpisami notarialnie poświadczonymi. Wskazał, że przepisy Kodeksu spółek handlowych sąd rozpatrujący sprawę winien mieć na uwadze bez względu na przytoczenie ich przez stronę postępowania. Sąd Apelacyjny w motywach wyroku z dnia 2 marca 2006 r. nie miał zaś obowiązku ustosunkowywania się do treści art. 173 k.s.h. z tego względu, że przyczyną zmiany wyroku było ustalenie braku legitymacji biernej po stronie Województwa [...].

Za niezasadne uznał również zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego. Za prawidłowe uznał ustalenie, że powód zawarł z pozwaną spółką umowę o zastępstwo prawne, do której mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego o zleceniu (art. 734 i nast. k.c.). Powołując się na treść art. 6 ust. 1 i art. 7 ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (t.j. Dz. U. 2010 r., Nr 10 poz. 65, ze zm.) wskazał, że naruszenie wzorca postępowania stanowi niezachowanie należytej staranności w rozumieniu art. 472 k.c. oraz przesłankę odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie art. 471 k.c. Podkreślił także, że do obowiązków radcy prawnego należy między innymi złożenie apelacji od niekorzystnego dla mocodawcy rozstrzygnięcia.

Sąd Apelacyjny ocenił jednak w odmienny sposób wykonanie umowy przez T. S., uznając, że nie można zarzucić mu niedochowania należytej staranności poprzez nie złożenie apelacji od wyroku zapadłego w sprawie I C .../04. Uznał, że pełnomocnik nie miał możliwości wniesienia apelacji w sytuacji uwzględnienia powództwa wobec dopozwanej strony - Województwa [...]. Dochodzona należność (poza częścią odsetek, czego nie dotyczy spór) została zasądzona, a przepisy procedury cywilnej nie przewidują instytucji swoistego rodzaju apelacji „z ostrożności procesowej” na wypadek uwzględnienia apelacji strony przeciwnej. Ponadto - skoro podstawę dopozwania stanowił art. 194 § 1 k.p.c., a wniosek ów złożył ówczesny pełnomocnik powoda, należało przyjąć, że w ocenie powoda pozwanym winno być Województwo [...], od którego właśnie zasądził należność Sąd pierwszej instancji w sprawie I C .../04. Zapobieżeniu sytuacji, która wytworzyła się po wydaniu wyroku przez Sąd Apelacyjny, mogło służyć dokonanie przekształceń w myśl art. 194 § 2 k.p.c., czego niewątpliwie nie dopełniono. Dyskusyjną rzeczą może być, czy z inicjatywą dokonania owych czynności winien wystąpić pełnomocnik powoda, a w szczególności czy radca prawny T. S., czy raczej pełnomocnik składający wniosek o dopozwanie - adwokat L. Jest to jednak o tyle bezprzedmiotowe, że powód upatruje nienależytej staranności pełnomocnika w innej czynności faktycznej - braku wniesienia apelacji. Podstawą faktyczną żądania sąd jest zaś związany.

Sąd Apelacyjny podniósł także, że z uwagi na porównanie wypłacalności obu pozwanych w sprawie I C .../04, wyrok zasądzający należność od Województwa, a nie Szpitala, który nie był w stanie pokryć ujemnego wyniku finansowego, stanowił dla powoda rozstrzygnięcie korzystne. Zwrócił uwagę, że o ile Województwo [...] - w sytuacji uprawomocnienia się wyroku zasądzającego od niego należność główną - ze stopniem prawdopodobieństwa graniczącym z pewnością wypłaciłoby całą należność, o tyle można mieć poważne wątpliwości czy dokonałby tego Szpital, w kontekście tego, że powód przystąpił do ugody restrukturyzacyjnej odnośnie innej wierzytelności wobec Szpitala i niesporną rzeczą było to, iż Szpital borykał się z ujemnym wynikiem finansowym.

Podzielił także stanowisko Sądu pierwszej instancji, że umowa przelewu wierzytelności z dnia 17 października 2003 roku jest bezwzględnie nieważna, gdyż nie została zawarta w formie z podpisami notarialnie poświadczonymi.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 marca 2012 r. wniósł powód zaskarżając wyrok w części oddalającej apelację oraz co do orzeczenia o kosztach postępowania. Skarga kasacyjna została oparta na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c. W ramach podstawy naruszenia przepisów postępowania skarżący zarzucił obrazę art. 367 § 1 k.p.c. w zw. z art. 194 § 1 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c., a w ramach podstawy naruszenia prawa materialnego obrazę art. 361 k.c. Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda powołując dwa zasadnicze argumenty. Podzielił ocenę Sądu Okręgowego, że umowa przelewu wierzytelności z dnia 17 października 2003 r., która stanowiła podstawę roszczenia powoda w sprawie I C .../04 prowadzonej przez Sąd Okręgowy w K. była nieważna, gdyż nie została zawarta w wymaganej formie (z podpisami notarialnie poświadczonymi). Nieważność umowy, z której strona wywodzi swoje roszczenie jest zaś zawsze brana pod rozwagę przy ocenie zasadności powództwa, bez względu na podniesienie tego rodzaju zarzutu. Ponadto Sąd Apelacyjny ocenił inaczej niż Sąd Okręgowy sposób wykonania umowy przez radcę prawnego reprezentującego powoda. Uznał, że nie można zarzucić mu niedochowania nienależytej staranności poprzez niewniesienie apelacji od wyroku oddalającego powództwo wobec Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w L. wydanego w sprawie IC .../04 przez Sąd Okręgowy w K., w sytuacji, gdy jednocześnie Sąd ten uwzględnił powództwo w stosunku do Województwa [...].

Stwierdzenie przez Sąd Apelacyjny, że nieważność umowy przelewu wierzytelności, która stanowiła podstawę legitymacji procesowej powoda, uzasadniała oddalenie jego powództwa nie budzi wątpliwości. Sąd Apelacyjny uznał także prawidłowo, że nieważność tej umowy sąd rozpoznający sprawę miał obowiązek uwzględnić z urzędu. Niezależnie od tego ustalił, że Wojewódzki Szpital

Specjalistyczny w L. zgłosił taki zarzut w sprawie IC .../04. W tej sytuacji uprawniona była ocena, że roszczenie odszkodowawcze podlegało oddaleniu niezależnie od oceny, czy pełnomocnik powoda reprezentujący go w sprawie IC .../04 nie dochował należytej staranności, gdyż nawet w takiej sytuacji nie zostałyby spełniona przesłanka w postaci normalnego związku przyczynowego między sposobem jego działania a szkodą wynikającą z oddalenia powództwa.

Skarga kasacyjna nie zawiera zarzutu naruszenia art. 173 k.s.h. oraz art. 73 § 2 k.c. Nie pozwala to podważyć oceny Sądu Apelacyjnego, że umowa przelewu z dnia 17 października była nieważna. Z tego względu należało przyjąć, że zarzut naruszenia art. 361 k.c. był nieuzasadniony. Istnienie normalnego związku przyczynowego między działaniem wyrządzającym szkodę a szkodą jest konieczną przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej. Stwierdzenie jej braku jest wystarczające do oddalenia powództwa i przesądzało także o bezzasadności apelacji powoda. W sytuacji, gdy w skardze kasacyjnej nie podważono skutecznie tej oceny istniała podstawa dla stwierdzenia, że zaskarżony nią wyrok odpowiada prawu bez względu na ewentualną zasadność pozostałych zarzutów zawartych w skardze. Z tego względu ich rozpoznawanie stało się bezprzedmiotowe.

Uwzględniając powyższe Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

db